

ÚVOD

V osnově k vlastnímu životopisu Vl. Hoppeho, který mi byl laskavě zapůjčen jeho chotí paní Marií Hoppeovou-Teinitzerovou, je v čele všech heslovitých poznámek tato věta: „Má filosofie neděkuje za svůj vznik theoretickému studiu, nýbrž vnitřným spontánním prožitkům.“

Do jisté míry překvapuje toto zjištění u filosofa, který své dílo tak zaplavoval množstvím citací, odkazů k literatuře, ba i partiemi vykládajícími mnohdy hlavní myšlenky a problémy citovaných filosofů do širě podstatně větší, než je obvyklé v pracích filosofických. (Tak např. jen překlady cizojazyčných citátů jediné knihy Hoppovy, *Přirozených a duchovních základů světa a života*, vyd. Kruhem přátel filosofie Vl. Hoppeho v Praze 1933, mají stočtyřicet stran textu.)

Již tato okolnost by se zdála nasvědčovat tomu, že filosofie Hoppova, jak se soudilo obecně, je inspirována především filosofickou literaturou.

Není tomu tak a nebyl by práv vlastním kořenům filosofie Hoppovy ten, kdo by takto — jen literárně — chápal její vznik. Její kořeny jsou skutečně ve „vnitřných spontánních prožitcích“ (v osnově životopisného náčrtu, v oddílu druhém je záznam tří zážitků, jako první ten, který Hoppe uvádí také v *Přirozených a duchovních základech světa a života* na str. 68) a také její důsledky se ustavičně obracejí k životu (partie o nemoci, vliv filosofie na tělesný život) a vrcholí v nárysu obrody světa Akademií a Ligou. Ať už se díváme na praktickou uskutečnitelnost tohoto návrhu jakkoliv, nemůžeme nevidět hlubokou souvislost Hoppova díla s dílem Komenského (popř. s dílem Baadrovým. Na tuto poslední souvislost upozornil Losskij v Úvodě k *Překladům citátů*, na podobnost s francouzskou *Union pour la Vérité* upozornil Patočka). Souvislost o to hlubší, že Komenský stejně jako Hoppe se vyrovnává s noetikou Labyrintu světa, aby přijal noetiku ráje srdce — zrození víry ze zániku rozumu, mystiku místo vědy. A není možno nevidět na první pohled souvislost s díly ruských filosofů bohočlověčenství, Solověva, Bulgakova, Berd'ajeva a Losského především. Ba dokonce je možno nazvat i filosofii Hoppovu *filosofií bohočlověčství*: víme-li, že „boho-člověkem můžeme nazývatí toho, kdo se po oproštění z pout smyslnosti spojil s velkým božským principem, s vlastním duchovním smyslem života“. (Úvod do intuit. a kontemplat. filosofie, str. 259.) Neboť to je i její smysl, a v tom je Hoppe — vyrůstající jinak z Platona, Kanta, německé romantiky a dorůstající křesťanství — překvapivě a hluboce český a slovanský. Není

pochyby o tom, že Hoppe je jenom pokračovatelem té cesty české filosofie, jež je sycena ze zdrojů náboženských především a jež je dána jmény Tomáše ze Štítného, Jana Amose Komenského, Františka Palackého, Augustina Smetany a do jisté míry i jménem Masarykovým, jak si toho ostatně všimneme podrobně v kapitole o místě Hoppově v české filosofii.

Není náhodné, že Hoppe od chvíle, kdy doplňuje intuici kontemplací, když už byl v Přírodě a vědě považoval filosofii jen za přípravu a průpravu k náboženství, stává se filosofem náboženským. Intuice, aby se stala Hoppemu kontemplací, předpokládá očistění od smyslovosti — jde v podstatě o cestu křesťanské mystiky, k níž se Hoppe výslovně hlásí. Předpoklady duchovní filosofie a náboženské víry jenom dokončují vývoj od přírodní vědy přes duchovní filosofii k náboženské víře, jež byla v podstatě předznamenána zážitkem patnáctiletého chlapce v kroměřížské zahradě.

Filosoficky jde Hoppemu ustavičně o to, aby pronikl do nepoznatelné oblasti Platonových ideí a Kantova Ding an sich. Nestací-li rozum, jsou tímto prostředkem, jak se Hoppe domnívá, cesty iracionálního poznání. Takto se nám jeví Hoppeho dílo jako doklad iracionalismu, a to iracionalismu velmi osobitého.

Volil jsem cestu kritické interpretace Hoppova díla v chronologickém sledu, cestu napohled těžkopádnou, chtěl-li jsem, aby čtenář sám mohl ihned kontrolovat výsledky interpretace. Jsem si vědom toho, že tato neustávající diskuse s Hoppem může působit dojmem neklidu, ale má pro čtenáře své výhody.

Nechtěl jsem kritizovat a porážet Hoppovu filosofii jinou filosofií.

Volil jsem cestu podstatně odlišnou: vyhledáváje rozpory v ní samé ukazují, že sebe samu vyvrací do té míry, že z ní nakonec zůstává jen akt sebezpřesvědčující víry v platnost osobního prožitku.

Rád bych uvedl, že jsem proto nepovažoval za nutné rozšiřovat bibliografická data o současnou kritiku iracionalismu psanou z nejrůznějších filosofických pozic. Uvádím jen tu, o kterou se opíral nebo s kterou polemizoval Hoppe sám.

Bibliografická data jsem rozšířil jen o ty studie hoppeovské, jež byly publikovány v období mezi druhou korekturou této práce a dneškem.